

Ünite -4 Suç sosyolojisi

Suç önleme

1) Suç önleme kavramı

- ❖ Wilson'a göre suç önleme; toplumumuzdaki yaşam kalitesine olumlu yönde tesir etmek ve suçun kolayca işlenip yerleşemeyeceği çevrelerin gelişmesine yardımcı olmak için hem suç tehdidini azaltmak hem de emniyet ve güvenlik duygusunu arttırmak amacına yönelmiş tutum ve davranışlar bütünüdür.
- ❖ Brantingham ve Faust (1976) suç önlemeyle ilgili üç aşamayı ileri sürer: Asıl önleme, geniş kapsamda fiziksel ve sosyal çevrede suça zemin hazırlayan durumların değiştirilmesini, ikincil önleme, suça zemin hazırlayan durumlarda bireylerin ya da grupların yaşamlarına müdahale ya da erken belirlemeyi (teşhisi), Üçüncül önleme ise, suçluların tekrar suça yönelmesini engellemeyi, onları topluma kazandırmayı içerir.
- ❖ Lab'in (1992) bu konudaki yaklaşımı ise şöyle: Suç önleme, gerçek, fiili suç seviyesini veya algılanan suç korkusunu azaltmak için tasarlanan her türlü faaliyettir.
- ❖ Suç önleme, suçu meydana gelmeden ortadan kaldırmak için gerçekleştirilen girişimleri ifade eder.
- ❖ En yaygın çağdaş suç önleme tanımı ilk olarak İngiltere'de Kanun Uygulama Topluluğu tarafından yapılmış ve daha sonra Lousville üniversitesinin Ulusal Suç Önleme Enstitüsünce uyarlanmıştır.
- ❖ Tanım şöyledir: Suç önleme, suç riskinin önceden sezilmesi, görülmesi, tanınması ve değerlendirilmesi ve bunu ortadan kaldırmak veya azaltmak amacıyla gerekli politika ve faaliyetlerin hayata geçirilmesidir.
- ❖ Suçun önlenmesi ile ilgili olarak yapılan tanımlar genelde amaç odaklıdır.
- ❖ Bu bağlamda, suç önleme yaklaşımları aşağıdaki olası amaçlardan en az birini yerine getirmek, başarmak istemektedir:
  1. Suçun ortadan kalkması veya azalması,
  2. Suçla ilgili endişe ve kaygıların ve suç mağduru olma korkusunun ortadan kalkması veya azalması,
  3. Vatandaşların kendini koruma dürtüsünün ve toplumsal sorumluluk bilincinin geliştirilmesi,
  4. Suçun meydana getirebileceği olumsuz etkilerin en az seviyeye çekilmesi,
- ❖ Suç önleme tanımlarına bakıldığında genelde üç önemli noktaya vurgu yapıldığı görülmektedir.
- ❖ Birincisi, suç ciddi bir sorundur.
- ❖ ikincisi, üstesinden gelinmesi gereken bu suç tehlikesine karşı kararlı ve planlı stratejilerin geliştirilip uygulamaya konulması zorunludur.
- ❖ Üçüncüsü ise, suç önleme programları, soyut ve teorik düşünce ve önerilerin ilerisine geçerek, gerçek veya olası suç zincirini bozacak bazı somut müdahale yöntemlerini suç meydana gelmeden önce uygulamaya koymalıdır.
- ❖ Suç önleme fiili suç sayısını azaltmayı hedeflemenin yanı sıra insanların zihninde var olan suç sorununa ilişkin kaygıları gidermeyi de öncelikli hedefler içine almalıdır.
- ❖ Algı bazen fiili gerçeğin çok ilerisinde olumsuz etkiler yapabilmektedir
- ❖ Suç önleme ile suçu kontrol etme bazen eşanlımlı gibi algılanabilir.
- ❖ Ancak suç önlemede mevcut suç seviyesini aşağı çekme önemli bir hedef iken suçun kontrol etmede, açıkça dışarı vurulmasa bile, mevcut suç seviyesini kabul etme ve bunun daha fazla artmaması için çaba harcama düşüncesi ağır basmaktadır.

2) SUÇ ÖNLEME AŞAMALARI

- ❖ Suç önleme dört (4) temel aşamayı içerir. Bunlar şunlardır
  1. Proaktif aşama
  2. Önleyici aşama
  3. Tepkisel aşama ve
  4. Cezalandırıcı/İslah Edici aşamadır.

A. Proaktif Aşama

- ❖ 1960'lı yıllarda ortaya çıkan ve suç öncesi suçun oluşması için elverişli olan ortamların ve unsurların tespit edilip ortadan kaldırılması (veya iyileştirilmesi) görüşüne dayanan bu yaklaşım, 1970'li yıllardan itibaren polis teşkilatları tarafından yaygın bir şekilde kullanılmaya başlanmıştır.
- ❖ Bu strateji, esasında bilgi toplama, değerlendirme, analiz, sorun oluşturan alanların belirlenmesi, politik seçeneklerin ve planların hazırlanması ve son olarak da bu planların uygulanması ve sonuçlarının takip edilmesi aşamalarına dayanır
- ❖ Bu model, belirlenen ortak amaç doğrultusunda toplumun her kesiminin işbirliği halinde çalışmasını gerekli kılar.
- ❖ Bu anlamda, geleneksel suç önleme yöntemlerinin kullanılmasıyla birlikte her derecede eğitim, sosyal yardım kurumları, gençlik ve spor, sağlık, ulaştırma, bayındırlık ve belediyeler gibi topluma farklı hizmetler sunan birçok kurumu, özel gönüllü sivil toplum örgütlerini (işadamları derneği, gönüllü sosyal yardım dernekleri gibi) içine alan geniş bir yelpazedir.
- ❖ Bu özellikleri itibariyle suç önlemede suç öncesi 'ortak yaklaşım', 'işbirliği halinde yaklaşım' veya diğer bir ifadeyle 'kurumlar arası işbirliği' veya 'çok kurumlu yaklaşım' şeklinde bir anlayışla da özdeşleşmiştir.
- ❖ İnsanları suça iten nedenlerin üzerine gidilmesi gerekliliğini savunan bu yaklaşım toplumun aktif katılımı, rızası ve desteği ile yapılabilir.

B. Önleyici Aşama

- ❖ Suç eylemleri, işlenmesi düşünülen suç sonucunda elde edilebilecek kazanç, buna ulaşmak için harcanan emek ve göze alınan risk üçlüsünün bir arada değerlendirilmesiyle şekillenir.
- ❖ Önleyici aşama, caydırıcılık yoluyla suçların önlenmesini hedeflemektedir.
- ❖ Bu yaklaşımın, insanların içinde var olan suç işleme niyet ve eğilimini ortadan kaldırma ve onları ıslah etmek suretiyle topluma kazandırmak gibi bir amacı ve fonksiyonu bulunmamaktadır.
- ❖ Bu aşamada etkili olan aktörler arasında polis, özel güvenlik şirketleri, vatandaşlar ve medya yer almaktadır.
- ❖ Bu amaca yönelik gerçekleştirilen başlıca suç önleme faaliyetleri şunlardır: Devriye hizmetleri, vatandaşların bilgilendirilmesi, suç önleme kampanyalarının düzenlenmesi, özel güvenlik personelinin kullanılması, özel güvenlik sistemlerinin kullanılması (güvenlik kamerası, alarm sistemleri gibi) ve fiziki güvenlik önlemlerinin kullanılması (kapan, bariyer, çevre duvarı gibi).

C. Tepkisel Aşama

- ❖ Bu modelin özünü suç işlendikten sonra yapılan soruşturmalarda suçların aydınlatılması ve bu şekilde suçluların tekrar suç işlemelerinin önüne geçilmesi, bu başarıların kamuoyuna duyurulmak suretiyle potansiyel suçluların suç işleme azim ve kararlılığının kırılması, bu yolla suç seviyelerinin azaltılması ve vatandaşların güvenlik birimlerine olan güvenlerinin artırılması oluşturur.

- ❖ Brantingham ve Faust'a göre, tepkisel suç önleme yaklaşımı, aktif saldırganlar ve suç sonrası müdahale ile ilgilenir.
- ❖ Bu anlamda, polis faaliyetlerindeki dedektif çalışmalarının büyük önemi vardır.
- ❖ Bilgi toplama, yakalama, gözaltına alma, sorgulama ve yargılama çalışmaları, bir bütün olarak bu modelin içine girmektedir.
- ❖ Tepkisel aşama, itfaiye (yangın söndürme) polisliği olarak da tanımlanır (Alderson, 1983).
- ❖ Adli şubelerin, dedektif olarak bilinen sivil soruşturma personelinin yaptığı çalışmalar (suç araştırma ve soruşturmaları) bu kapsamda yer alır ve değerlendirilir.
- ❖ Polisin suç aydınlatmalarında göstermiş olduğu başarının kamuoyu tarafından bilinmesinde yarar bulunmaktadır.
- ❖ Bu şekildeki bir uygulama sonucunda:
  - Kanunlara saygılı vatandaşların polise olan güveni artar ve polisin itibarı hızla yükselir. Buna bağlı olarak da vatandaşlar, polisin suçla mücadele çabalarına daha çok destek verir. Bu da suçların önlenmesini ve aydınlatılmasını kolaylaştırır.
  - Bu başarıları gören potansiyel suçluların bir kısmı, suç işledikleri takdirde kendi sonlarının da aynı şekilde olacağını ve en kısa sürede yakalanacaklarını düşünerek ya tamamen ya da kısmen suçtan vazgeçer

D. Cezalandırıcı/İslah Edici Aşama

- ❖ Bu süreç, suç sonrası yakalanıp yargılanan ve mahkûm olan suçlulara yönelik ceza vermenin yanı sıra, cezaevi ve cezaevi sonrası süreçte topluma kazandırılmalarını sağlayacak programların uygulanmasını içerir.
- ❖ Bu yaklaşımda, suç işlemiş olanların cezalandırma ve ıslah yoluyla ileride bir daha suç işlemelerinin önüne geçilmesi hedeflenir.
- ❖ Cezaevleri başta olmak üzere bir bütün olarak ceza adalet sistemi bu yaklaşımın en önemli parçasıdır.
- ❖ Mahkûmların hatalarını idrak edebilecekleri bir ortam içerisinde eğitilerek topluma tekrar kazandırılması önemli bir konudur.
- ❖ Bu amacın gerçekleştirilebilmesi için, cezaevlerinde görevli her seviyedeki personele çok büyük sorumluluklar düşmektedir.
- ❖ Bunun için, cezaevlerinde görevli personelin, mahkûmların psikolojilerini, kişiliklerini ve suç işleme nedenlerini yeterli derecede anlayabilecek ve buna göre sağlıklı ve etkili bir iyileştirici yaklaşım gösterebilecek, suçluları tekrar hayata kazandırıp toplumun sağlıklı ve kanunlara saygılı bir ferdi haline getirebilecek vasıflarda olmasında, bu konularda eğitim almalarında çok büyük önem bulunmaktadır.
- ❖ 20.12.2005 tarihli Resmi Gazetede yayınlanarak yürürlüğe giren Denetimli Serbestlik ve Yardım Merkezleri ile Koruma Kurulları Yönetmeliği ile Adalet Bakanlığı Cezaevleri Genel Müdürlüğüne bağlı olarak illerde ve bazı ilçelerde kurulacak olan şube ve bürolar yoluyla cezaevlerinden çıkmış eski hükümlülerin tekrar suç işlemelerini önlemek ve topluma kazandırılmalarını sağlamak üzere üniversiteler, kurumlar ve sivil toplum örgütleriyle işbirliği ve eşgüdüm içerisinde çalışılması hedeflenmektedir.

E. SUÇ ÖNLEMEDE 3 TEORİK YAKLAŞIM

- ❖ Suç önleme modelleri geleneksel, liberal ve radikal modeller olmak üzere üç temel kategoriye ayrılmaktadır.

1) Geleneksel Model

- ❖ Geleneksel model yasaları, devletin ve kamunun otoritesini ön plana çıkaran bir modeldir.
- ❖ Bu yaklaşıma göre suç ve suçluluk aslında mevcut otoriteye karşı bir saygısızlık ve başkaldırıdır.
- ❖ Suçlular suç işlemeyen önce fırsatları değerlendirmekte, risk analizi yapmakta ve daha sonra da seçimini yapmaktadır.

2) Liberal Model

- ❖ Bu modelde suç, sosyal bir sorun olarak görülmektedir.
- ❖ Bireyin içinde bulunduğu ortamın dezavantajları suçluluğun oluşmasında önemli bir etkidir

3) Radikal Model

- ❖ Radikal model, toplumdaki eşitsizliklerin suçların oluşmasındaki en önemli unsur olduğunu ileri sürmektedir.
- ❖ Bu yaklaşıma göre, insanların refah seviyesi ile temel hak ve hürriyetleri artırılmak, yönetime katılmaları ve eşit birer yurttaş olmaları sağlanmak suretiyle köklü bir değişim meydana getirilmelidir.

F. SUÇ ÖNLEME İLKELERİ

- ❖ Üzerinde genel görüş birliğinin sağlandığı bu ilkeler suç önleme alanının uygulayıcı ve teorisyenleri için çok önemli bir kaynak ve rehber olarak görülmektedir.
- ❖ Bu temel ilkeler şunlardır (NCPC'dan akt. O'Block vd., 1991: 10-17):
  - Suç önlemenin geniş bir çerçevesi vardır: Suç önleme, sadece belirli suç türleri, belirli bir bölge veya belirli kişi veya gruplara yönelik bir yaklaşım değildir. Suç önleme bireylerin, ev ve işyerleri ile toplumun korunmasını içerir. Bu açıdan toplumun her kesimi suç önlemenin hedef kitlesi içerisinde yer alır.
  - Suç önleme herkesin işidir: Suç önleme sadece bir kurumun veya kesimin sorumluluğunda olan bir konu değildir. Suç önleme ancak geniş ve farklı kitlelerin katılımı ile anlam kazanır. Bu anlamda suç ve bu sorunun çözümü herkesin sorumluluk hissetmesi gereken bir konudur. Suç önlemenin herkesin işi ve görevi olması nedeniyle bu konu ile ilgili her türlü kaynak (bilgi, para ve araştırmalar gibi) herkes tarafından ulaşılabilir olmalıdır.
  - Suç önleme aktif işbirliğini gerektirir: Suç önleme hiç bir kişi veya kurumun tek başına üstesinden gelebileceği kadar basit ve dar kapsamlı bir konu değildir. Suç önleme bireyler, kurum ve kuruluşlar, topluluklar ve ceza adalet sistemi arasında ortaklık ve koalisyonlar yoluyla aktif işbirlikçi çabaları gerektirir.
  - Suç önleme polisin en önemli görevlerindedir: Suç önleme programlarının hayata geçirilmesi ve uygulanmasında vatandaşlara yardım eden ilk ve en önemli kurum polistir. Suç önleme bütün polis faaliyetlerinin merkezi durumundadır. Polis, bu anlamda birinci derecede suç işlenmeden önce önlemler almak ve suçların oluşmasını önlemekle görevlidir.
  - Suç önleme hükümetin sorumluluğudur: Temel stratejileri belirlemek, politika üretmek, rehberlik hizmeti sunmak ve kaynak sağlamak suretiyle toplumsal suç önleme çabalarına önderlik etmek hükümetin en önemli ve hayati sorumluluklarından biridir. Özellikle, merkezden yönetim yapılanmasının belirgin ve yaygın olduğu ülke ve toplumlarda bu sorumluluğun önemi daha da fazladır.

- Suç önleme ve eğitim iç içe kavramlardır: Suçu önlemede anahtar unsur eğitimidir. Eğitim, gençlik ve aile üzerine eğilmeyle ve suç önlemeyle ilgili bilgilerin basın yayın organları tarafından yayılmasıyla desteklenmelidir.
- Suç önleme ihtiyaçlara göre ayarlanmalı, düzenlenmelidir: Belirli bir topluluk için kullanılan suç önleme programının aynı şekilde başka bir topluluk için de kullanılması aynı ölçüde verimli ve etkili sonuçlar doğurmayabilir. Bu nedenle, etkin suç önleme programları her bir topluluğun kendine özgü yapısı ve ihtiyaçlarına uygun olarak değiştirilip düzenlenmelidir.
- Suç önleme yaşam kalitesi sunar: Suç önleme, suç korkusunu azaltmak suretiyle bireylerin yaşamlarından haz almalarını, temel hak ve hürriyetlerini rahat bir şekilde kullanmalarını sağlar. Bireylerin, kendi topluluklarının ilerlemesi yolundaki çalışmalara katılımına ve bu tür çabaları sahiplenmelerine yardımcı olur. Böylece, bireylerin yaşam kalitesini yükseltir.
- Suç önleme ileri görüşlülüktür: Suç önlemeye ilişkin ileri görüşlü yaklaşımlar, suçların işlenmesinde etkili olan yoksulluk, işsizlik ve uyuşturucu kullanımı gibi temel faktörler ve bunların toplum üzerindeki etkilerine hitap eder. Bu bağlamda, asıl suç nedenlerinin incelenmesi ve iyileştirilmesine yönelik çalışmalar büyük önem taşır.
- Suç önleme yüzeyin altına iner: Suç önleme, suç örneklerini analiz etmek, suç eğilimlerini önceden tahmin etmek, araştırmalar yapmak ve elde edilen başarıları değerlendirmek suretiyle suç önleme konusunda daha derin ve kapsamlı bir anlayış ve yaklaşımı önerir. Örneğin; Bir oto hırsızlığına müdahale eden polis, oto hırsızını yakaladıktan sonra o işin bitmiş olduğunu ve kapandığını düşünmez. Bu konuda polis, şu soruların cevaplarını bulmaya çalışır: Oto hırsızlığı en çok hangi bölgede işleniyor? En çok hangi saatlerde işleniyor? Genelde hangi tip ve model arabalar hedef seçiliyor? Genelde hangi yöntemler kullanılmak suretiyle bu suç işleniyor? Bu suçu işleyen suçlu tipleri kimlerdir? Bu suçtan hüküm giymiş suçlular kimlerdir? Bu sabıkalılardan hangileri yakın çevrede oturuyor? Bu suçun önlenmesi için geliştirilebilecek önlemler nelerdir? Polis bu sorulara geçerli ve rasyonel cevaplar vermek suretiyle konuyu derinlemesine inceler, analiz eder, böylece sadece hedefteki suçu değil, oradan hareketle genel anlamda o gruptaki suçları çözmeye ve önlemeye çalışır.
- Suç önleme parasal yatırıma değer bir alandır: Suç önleme programlarına çok miktarda maddi kaynak harcanıp karşılığında aynı türden kazanç elde edilmese de, orta ve uzun vadede ulaşılabilecek sonuçlar yapılan masrafları telafi edici türdendir. Suç önleme çalışmalarına aktarılan maddi kaynağın çok kısa bir süre içerisinde kendisini amorti etmesi düşüncesi rasyonel bir değerlendirme değildir. Orta ve uzun vadede, insanların daha huzurlu olması, temel hak ve hürriyetlerin rahat ve mutlu bir şekilde kullanılması, birbirine karşı olumlu düşünce ve davranışlar sergileyen bir toplumun varlığı, bu uğurda harcanan her türlü maddi kaynağa değer bir sonuçtur. Sonuçta huzur, mutluluk, güven ve cesaretin olduğu toplumlarda üretim artacak, bu da beraberinde ekonomik kazancı ve zenginliği getirecektir.

G. SUÇ ÖNLEME SÜRECİ

- ❖ Suç önleme, suçla mücadele konseptinin merkez noktasıdır.
- ❖ Suç önleme bireysel anlamda bir suçun işlenmesinin ötesinde suç analizleri yapmak suretiyle belirli suç türlerine ilişkin farklı suç önleme önlemlerinin geliştirilmesi anlamını taşımaktadır.

- ❖ Suç önleme süreci, ele alınması düşünülen sorunun ciddiyeti ve boyutlarının değerlendirilmesi, hangi yöntem ve araçlarla mücadele edilmesi gerektiği konusunda bazı destek ve ön çalışmaları gerekli kılar.
- ❖ Bu çerçevede, önleyici süreç beş aşamadan oluşur. Bunlar:
  1. Sorunun tespiti: Belirli bir suç sorununun (türünün) durumu ve boyutları hakkında gerekli tüm bilgilerin ve verilerin toplanması.
  2. Verilerin analizi: Sorun teşkil eden suçların işlenmesine izin veren veya kolaylaştıran fiziksel ve durumsal şartların belirlenmesi ve analiz edilmesi.
  3. Fiziksel güvenlik önlemlerinin gözden geçirilmesi ve planlanması: Belirli suçlara zemin hazırlayan, bu suçların işlenmesini kolaylaştıran fiziksel koşulları ortadan kaldıracak önleyici vasıtalar ve önlemlerle ilgili olarak, masrafları da içerecek şekilde, sistematik bir projenin hazırlanması.
  4. En uygun planın seçilmesi ve uygulanması: Ortaya çıkan alternatif projeler içerisinden en ümit verici, uygulanabilir ve ekonomik olan güvenlik önlemlerinin seçilip uygulamaya konulması.
  5. Takip ve değerlendirme: Uygulamaya konulan önlemlerle ilgili sonuçların takip edilmesi, değerlendirilmesi ve elde edilen deneyimlerin bu konuyla ilgili kişi ve kurumların istifadesine sunulmak üzere yayılması.

H. Sorunun Tespiti

- ❖ Toplum veya polisin sorun olarak gördüğü durum bir suç veya toplumsal bir konu, toplumu rahatsız eden bir davranış veya eylem de olabilir; 18 yaşından küçüklerin alkol kullanması, alkol tüketilen yerlere gitmeleri, toplumsal nitelikli gösteriler ve aile içi kavgalar gibi.
- ❖ Halkın ve polisin ilgisi sorun olarak görülen duruma karşı yönelir.
- ❖ Türü ve boyutu ne olursa olsun karşılaşılan sorun çok iyi tanınmalı ve bilinmelidir.
- ❖ Sorun belirlendikten sonra, bu konuyla ilgili ulaşılabilir bütün bilgiler (toplumun yapısı, zarar verilen veya çalınan eşya, mağdurun adı, soyadı ve adresi, işlenen suçların türü, işleme yöntemleri, yoğun olarak işlendikleri yerler, mağdur ve hedeflerin özellikleri, suçluların özellikleri, suçların genelde hangi zamanlarda ve koşullarda işlendikleri ve buna benzer bilgiler) toplanır.
- ❖ Ne kadar bol, gerekli ve kaliteli bilgi toplanırsa, ileri aşamalarda o kadar etkili analizler yapılır.
- ❖ Toplanan bilgiler bilgisayar ortamına aktarılır.
- ❖ Burada, hem okunabilir yazı hem de analiz edilebilir veri olarak altyapı oluşturulur ve buna göre sayısal girdiler kullanılır.
- ❖ Bu şekilde, sonradan veriler üzerinde değişiklik, ekleme ve analiz kolaylığı sağlanır.
- ❖ Çok sayıda karmaşık bilgilerden kısa bir süre içerisinde anlamlı ve önemli sonuçlar elde edilir.

İ. Verilerin Analiz Edilmesi

- ❖ Verilerin analiz edilmesinde izlenecek tek ve standart bir yöntem bulunmamaktadır.
- ❖ En uygun olan yol mevcut bilimsel ve istatistiksel analiz teknikleriyle mesleki deneyimi birleştirmektir.
- ❖ Değişkenlerin farklı kombinasyonlarını karşılaştırmalı tablolarda kullanmak genellikle sorunun asıl kaynağına inmeyi kolaylaştırır.
- ❖ Bu yaklaşım suç önleme çalışmalarında çok ciddi bir anlam ifade eder.

- ❖ Bu sistem yardımıyla hangi suçların genelde nerelerde, ne zaman, hangi yöntemlerle ve kimler tarafından işlendiği sayısal verilerle net bir şekilde ortaya konabilir.
- ❖ Buna ilave olarak, istenilen diğer bilgiler; suçlu hakkında kişisel bilgiler (hangi tip suçlular hangi tür suçlar üzerine yoğunlaşıyor), mağdurlara ilişkin bilgiler (genelde hedef olarak seçilen mağdur tipleri ve özellikleri, bunların farklı suç türleriyle olan bağlantıları) sağlıklı bir şekilde elde edilip değerlendirilebilir.

Fiziksel Güvenlik Tedbirlerinin Gözden Geçirilmesi ve Planlanması

- ❖ Bu aşama, sorun teşkil eden durum veya suçun tam anlamıyla analizi ve bu konuyla ilgili net bir resmin elde edilmesinden sonra devreye girer.
- ❖ Ortaya çıkan tabloya göre mevcut sorunu çözebilecek farklı güvenlik önlemleri ortaya konur.
- ❖ Bu önlemler maliyet analizini de içermelidir.

En Uygun Planın Seçilmesi ve Uygulanması

- ❖ Ortaya çıkan alternatif projeler içerisinde en ümit verici, uygulanabilir ve ekonomik olan güvenlik önlemi veya önlemleri belirlenir.
- ❖ Karar verilen güvenlik önlemleri paketinin uygulanması ve başarılı şekilde devam ettirilmesinde güçlükler yaşanabilir.
- ❖ Sorunun çözümü için ortak ve koordineli yaklaşım tercih edilir.
- ❖ Etkili, güvenli ve kalıcı bir çözümü başarabilmek için sorunun ilgili aktörleri (örnek; araç sahipleri, otopark yönetici ve elemanları ve polis) bir araya gelmeli ve konuyu işbirliği içerisinde ele almalıdır.

Sonuçların Takip Edilmesi ve Değerlendirilmesi

- ❖ Bütün bu yol ve yöntemler sonunda güvenlik önlemlerinin etkisinin hassas bir şekilde masaya yatırılması, artıları ve eksileri ile değerlendirilmesi ayrı bir önem taşır.
- ❖ Bu çerçevede, aşağıdaki soruların cevaplandırılmasına büyük ihtiyaç duyulur:
  1. Sorun neydi?
  2. Bu sorunun üstesinden gelmek için neler önerildi?
  3. Hangi çözüm yolu benimsenip uygulamaya konuldu?
  4. Uygulama sağlıklı bir şekilde yürütüldü mü?
  5. İstenilen sonuç elde edildi mi? Suç önlendi veya azaldı mı?
  6. Suçlarda azalma oldu ise, bu azalma gerçekten önleyici önlemlerin etkisiyle mi oldu? Suç azalmasında etkili olan başka (hesapta olmayan) unsurlar var mı?
  7. Alınan önleyici önlemler sonucu azalan suçlardan bir kısmı başka yerlere yöneldi mi (yer değiştirdi mi)? Bu yer değiştirmenin boyutu yaklaşık olarak nedir?
  8. Uygulanan güvenlik önlemleri maliyet-kazanç anlayışı içerisinde harcamaya, yatırıma değdi mi?
- ❖ Elde edilen sonuçlar değerlendirilir. Uygulamaya konulan proje kayda değer bir başarı sağlamışsa uygulamaya devam edilir. Bu proje, katkısı olması açısından ilgili diğer birimlerle paylaşılır. Karşılaşılan sorun, güçlük ve eksiklikler tekrar gözden geçirilir, gerekli değişiklikler yapılır ve uygulamaya devam edilir.

SUÇ ÖNLEME VE POLİS

- ❖ Polis Vazife ve Salahiyet Kanununun 2. Maddesinin 1. Fıkrasının A bendinde polise; 'Kanunlara, tüzüklere, hükümet emirlerine ve kamu düzenine uygun olmayan hareketlerin işlenmesinden önce bu kanun hükümleri dairesinde önünü almak' görevi verilmiştir.

- ❖ Devriye polisi, suç soruşturma şubeleri, polis merkezleri, diğer ilgili şubeler, sivil toplum örgütleri, diğer kamu kurum ve kuruluşları ile geniş çapta halkın kendisi, bu faaliyet içerisinde yer almalıdır.
- Devriye Hizmetleri**
- ❖ Devriye kelimesi, Ortaçağ Fransa'sında 'çamur veya kirli suda yürümek, gezinmek veya kürek çekmek' anlamında kullanılan bir kavramdan türemiştir (Pate, 1986: 137-140).
  - ❖ Polisin Disiplinine, Merasim ve Topluluklardaki Rolüne ve Polis Karakolları Teşkilatı ile Vazifelerine Dair Talimatname'nin 155. maddesinde devriye polisi; "umumi emniyeti korumak, suçları olmadan evvel önlemek veya yapıldıktan sonra takip etmek ve lüzumunda halka yardımda bulunmak üzere karakol mıntikasına çıkarılan ve dolaşarak vazife gören memurlardır," şeklinde tanımlanmıştır.
  - ❖ Diğer bir ifadeyle; genel güvenliğini korumak, suçları işlenmeden önce önlemek, işlendikten sonra gerekli takibi yapmak, halka yardımcı olmak ve kendisine verilen diğer görevleri yapmak üzere, kendisine ayrılan sorumluluk bölgesinde karakol, merkez, ekip veya ilgili şubeler tarafından resmi veya sivil olarak göreve çıkartılan ve çevreyi gezerek (Miller, 2000: 9) önleyici hizmet görevi yapan personele 'devriye polisi'; devriye polisinin görev yaptığı, sorumluluğuna verilmiş, sınırları belli olan hususi bir bölgeye 'devriye bölgesi', 'devriye mıntikası veya devriye alanı'; devriye polisinin, hizmet sunduğu bölgede önceden belirlenmiş, takip etmesi gereken belirli bir yol haritasına "devriye güzergâhı" ve söz konusu bölgede devriye polisi tarafından yapılan faaliyetlere de "devriye görevi veya devriye hizmeti" denir.
  - ❖ Devriye hizmetleri, gelişmiş ülkelerde polisin hizmet verdiği alanlar içerisinde en fazla personelin istihdam edildiği alandır.
  - ❖ Bayley'in (1994) yaptığı bir araştırmaya göre, Amerikan polisinin yaklaşık olarak %65'i devriye hizmeti için görevlendirilmektedir.
  - ❖ Bunu %64 ile Kanada, %56 ile İngiltere, %54 ile Avustralya ve %40 ile Japonya takip etmektedir (Bayley, 1994: 16). Türkiye'de ise bu oran yaklaşık olarak %30'dur.

İstihbarat Faaliyetleri Yoluyla Suç Önleme

- ❖ İstihbarat, esasları Anayasa'da gösterilen devlet düzenini veya kişilerin güvenliğini tehdit eden faaliyetlerin yerine getirilmesinden önce, hukuka uygun olmak koşulu ile çeşitli teknik ve yöntemlerle bilgi toplama faaliyetlerine denir (Şimşek ve Ömrü uzun, 2001: 39).
- ❖ İstihbarat terimi iki anlama gelir.
- ❖ Birincisi, elde edilen bilgiler topluluğunu, ikincisi ise, bilgilerin elde edilmesi için uygulanan yöntemleri ve geçilen süreçleri ifade eder (Prunckun, 1990: 3).
- ❖ Polis, suçların önlenmesi amacıyla istihbarat faaliyetleri yoluyla aktif bir çalışma içerisinde.
- ❖ Polisin istihbarat yetkisi 2559 sayılı Polis Vazife ve Salahiyet Kanunu'nun (PVSK) 7.maddesinde düzenlenmiştir.
- ❖ İstihbarat geleceği görmek; meydana gelecek olayları, işlenecek suçları önceden tahmin etmek için kullanılan bir sihirli küre değildir (Meyer, 1987).
- ❖ İstihbarat, bilimsel araştırma yöntemlerine dayalı bir suçla mücadele uygulamasıdır.

- ❖ Suçlar öncesi suçluların yakalanması yoluyla suçların önlenmesi, çok ciddi olayların meydana gelmesinin engellenmesi (Godfrey ve Harris, 1971), suç sonrası suçluların yakalanması ve polis yöneticilerinin suçla mücadele politikalarının doğruluk ve başarı payını arttırıcı bilgilerin sunulması gibi çok önemli fonksiyonların yerine getirilmesi söz konusudur

Kent Güvenliği Yönetim Sistemi

- ❖ Şehirlerde suçların işlenmesinin önüne geçilmesi, meydana gelen olayların aydınlatılması, trafik hizmetlerinin düzenlenmesi ve vatandaşların kendilerini daha güvende hissetmelerinin sağlanması amacıyla geliştirilmiş bilgisayar destekli güvenlik kamera sistemidir. Bu sistemlerin başlıca amaçları şu şekilde sıralanabilir:
  - i. İllerin genel güvenlik ve asayiş hizmetlerine katkı sağlamak.
  - ii. Trafik akış ve yoğunluğunu izlemek.
  - iii. Güvenlik kameraları vasıtasıyla elde edilen görüntüleri değerlendirerek meydana gelebilecek olası sorunlara karşı hızlı ve etkili önlemler geliştirmek.
  - iv. Meydana gelen olayların aydınlatılması amacıyla kayıtları geriye dönük araştırarak incelemek, delilleri temin etmek.
  - v. Trafik kameraları ve görüntü işleme sistemleri aracılığıyla plakaların veri tabanından sorgulanarak çalıntı araçları tespit etmek.
  - vi. Toplantı ve gösteri yürüyüşlerinde polis-halk ilişkilerine zarar vermeden yasadışı olayları önlemek, toplulukların provoke edilmelerine engel olmak.
- ❖ KGYS 3 ana unsurdan oluşan bir projedir.
- ❖ Bunlar: Görüntüleme sistemi, çağrı yönetim sistemi ve mobil uygulamalar sistemidir.
- ❖ Görüntüleme sistemi, şehir genelinde konuşlandırılan kameralardan elde edilen görüntülerin izlenmesini, saklanmasını ve otomatik olarak üretilen alarmların kaydedilmesini sağlayan donanım ve yazılımlar ünitesidir.
- ❖ Çağrı yönetim sistemi, polise yapılan çağrılara ve diğer bilgilere dayalı olarak polisin olay yerine sevk ve idaresini düzenleyen, aynı zamanda bu süreçte personel ile bu uygulamayı kullanan diğer kurum kullanıcılarının birbirleriyle iletişimini sağlayan Coğrafi Bilgi Sistemi ile desteklenmiş bilişim sistemidir.
- ❖ Mobil uygulamalar sistemi ise kullanıcıların (sahada görev yapan devriye polisi gibi) KGYS' den yararlanarak karşılaştıkları olay, şahıs ve araç karşısında zaman kaybetmeden ön bilgi almalarını sağlayan, kullanıcıları konum bilgisi ile destekleyen, gerçekleştirilen işlemlerden değerlendirme niteliğinde döküm, grafik ve harita üretebilen yazılım, donanım ve hizmetler bütünüdür.
- ❖ Sistem çok sayıda kamera, plaka tanıma sistemi, kırmızı ışık ve hız ihlal sistemi, yüksek çözünürlüklü portatif kamera sisteminden oluşmaktadır.

Güven Timleri

- ❖ Bir potansiyel suçlunun herhangi bir yer ve zamanda suç işlemesi halinde polis tarafından yakalanma olasılığını 'öznel' olarak değerlendirmesine 'algılanan yakalanma riski' denir.
- ❖ Simitçi, boyacı, esnaf, taksici, tamirci ve benzeri farklı görünümle dolaşan, sabit duran sivil polislerden oluşan özel ekipler özellikle kapkaç, yankesicilik, okul çevresinde çocuklara karşı işlenen suçlar ve benzeri suçlarla mücadelede, gerek bu suçların önlenmesi gerekse bu suçları işleyenlerin yakalanmasında önemli başarılar elde etmişlerdir.

- ❖ “Güven Timleri” olarak adlandırılan bu ekipler farklı yerlerde farklı zamanlarda farklı görünüm ve kimlikler ile ortaya çıkarak suçluların suçüstü yakalanmalarını sağlamışlardır

Toplum Destekli Polislik

- ❖ Otomobil devriyesi, polisi kendi içinde sınırlamış; toplum içinde dolaşma, insanlarla konuşma, onlarla iletişim kurma ihtiyacına rağmen polisi toplumdan dışlamış ve toplumla polis arasına soğuk duvarların, aşılması güç engellerin girmesine neden olmuştur.
- ❖ TDP'nin stratejik amacı Emniyet Genel Müdürlüğü TDP Hizmet Standardı ve Uygulamaları kitabında (2009:60), *“toplumsal katılımı sağlayan, çevrenin sosyal yapısıyla bütünleşmiş, topluma olabildiğince yakın, kaliteli güvenlik hizmeti sunan ve toplumun güvenlik taleplerine her durumda cevap veren, güvenlik olgusuna bütüncül yaklaşan örnek bir polis modeli oluşturmak ve bu modeli ülke geneline kademeli olarak yaygınlaştırmak”* olarak tanımlanmıştır.
- ❖ Uygulamaya konulan yerin sosyo-kültürel yapısı, demografik, ekonomik, kültürel ve diğer koşulları dikkate alınmak suretiyle TDP ile ulaşılmak istenen temel amaçlar şunlardır:
  - Suçların işlenmesini önlemek, suç seviyelerinin azalmasını sağlamak,
  - Suç önleme faaliyetleri kapsamında programlar ve kampanyalar düzenlemek,
  - Vatandaşların suç mağduru olma korkusunu azaltmak, toplumdaki bireylerin devlete ve polise güvenini sağlamak.
  - Suç analizi ve hizmet alanlarına ilişkin analitik çalışmalar yapılmasını sağlamak,
  - Vatandaşlar ile işbirliği içerisinde toplumdaki sorunları çözmeye çalışmak, bu işbirliğine önem ve öncelik vermek.
  - Geleneksel polislik faaliyetlerini devam ettiren, hizmet sunma öncelikli, kendiliğinden harekete geçen polislik yaklaşımını benimsemek,
  - Sosyal çevreyle ve hizmet sunulan insanlarla bütünleşmek,
  - Yönetimde kalite ve etkinlik için uygulamaya ilişkin koordinasyonu ve ekip çalışmasını sağlamak,
  - Güvenlik konusundaki toplumsal gereksinimlere ve taleplere cevap verebilmek için hizmetlere uygun nitelikte uygulama modelleri geliştirmek.
    - ❖ Bu hizmetler Türkiye genelinde il Emniyet Müdürlüklerine bağlı Toplum Destekli Şube Müdürlükleri vasıtasıyla yürütülmektedir.
    - ❖ Bu bağlamda yürütülen başlıca faaliyetler şunlardır (EGM, 2010: 45):
      - Mahalle toplantıları
      - Site-Apartman toplantıları
      - Okullarda düzenlenen bilgilendirme toplantıları
      - Esnafa yönelik duyarlılığı artırıcı ve bilgilendirici toplantılar
      - Vatandaşlarla yapılan toplantılar
      - Resmi kurumlara yönelik bilgilendirme toplantıları
      - Özel güvenlik kuruluşlarına yönelik bilgilendirme toplantıları
      - Sivil toplum örgütlerine yönelik bilgilendirme toplantıları
        - ❖ Toplum Destekli Polislik kapsamında geliştirilen bir diğer önemli proje de “Güvenli Okul-Güvenli Eğitim Projesidir”.
        - ❖ Çocukların güven içerisinde okula gitmeleri, öğrenimlerini sürdürmeleri ve eğitimlerini olumsuz etkileyebilecek olumsuzluklardan korunmaları amacıyla her okul yönetiminin irtibat halinde olacağı ve güvenlik sorunlarını paylaşabileceği irtibat görevlileri uygulaması başlatılmıştır.

- ❖ Polisin suç önleme kapsamında yürütmüş olduğu projelerden bir diğeri de “Umut Yıldızı Projesidir”.
  - ❖ Polis bu proje kapsamında yaşları 16-18 arasında olup da suça sürüklenmiş ve sokağa itilmiş çocuklara yönelik çok önemli bir sosyal sorumluluk faaliyeti yürütmektedir.
  - ❖ Bu çalışmalar ile söz edilen çocukları suç mağduru olmaktan, suç işlemekten ve zararlı alışkanlıklardan korumak amaçlanmaktadır.
  - ❖ Bu proje kapsamında ülke genelinde yürütülen çalışmalarda 6.035 çocuk tespit edilmiş, bunlardan 1.185’ine eğitim verilmiş, 303’üne de iş imkânı sağlanmıştır.
- SUÇ ÖNLEME PROGRAMLARININ BAŞARILI OLMASI İÇİN DİKKAT EDİLMESİ GEREKEN HUSUSLAR**

- ❖ Suç önleme programları ve uygulamalarının başarılı olabilmesi için dikkate alınması, uyulması gereken bazı temel esaslar bulunmaktadır.
- ❖ Bu temel unsurları dokuz (9) ana başlık altında toplamak mümkündür. Bunlar şunlardır:
  1. Yüksek seviyede görünür olmak.
  2. Tanımlanabilir olmak.
  3. Suç sonrası müdahaleye hazır olmak.
  4. Sistemli ve devamlı olmak.
  5. Suçla ilgili endişe ve korkuya yol açmamak.
  6. Her yerde var olma algısını oluşturmak.
  7. Suçla mücadelede elde edilen başarıları kamuoyuna duyurmak.
  8. Kurumlar arası işbirliği içerisinde hareket etmek.
  9. Vatandaşların katılımını sağlamaktır.

Suçlarla ilgili Endişe ve Korkuya Yol Açmamak

- ❖ Bu önlemlerin varlığı da bazen suç korkusuna yol açabilmektedir.
- ❖ Bu yaklaşım kapsamında, örneğin;
  - i. Kadınların, saldırılar karşısında kendilerini daha duyarlı ve dayanıklı yapabilecekleri yöntemler konusunda bilgilendirilmesi kapsamında sık sık, kadınlara karşı işlenen suçlardan söz edilmesi halinde kadınların daha fazla suç mağduru olma korkusu taşımaları ortaya çıkabilir.
  - ii. Yoğun olarak hırsızların, kapkaççıların ve gaspçıların varlığından söz ederek ev ve işyeri sahipleri ile vatandaşları önleyici önlemler almaya teşvik ederken, diğer taraftan bu insanların evlerini sahipsiz bırakmalarına, korkularından dolayı geceleri dışarı çıkamamalarına ve gezip eğlenememelerine de neden olunabilir.
  - iii. Ağır suç olayları (cinayet, gasp, banka soygunu ve rehin alma gibi) ile olağanüstü durumlar hariç (yangın ve sel baskını gibi), çok fazla sayıda polisin belirli bir alanda üniformalı olarak yüksek seviyede görünür olması, insanların o bölgeyi sorunlu ve riskli bir bölge olarak algılamalarına yol açabilir.
  - iv. Önleyici önlemlerin alınması ve halka duyurulması konularında ileriye gidilmesi ve aşırıya kaçılması halinde (bir AVM’nin çok yoğun bir şekilde özel güvenlik personeli görevlendirmesi, katı güvenlik önlemleri uygulaması gibi), insanların bu gibi yerlerin çok riskli ve sorunlu olduğu düşüncesine kapılması, huzursuz olması ve dolayısıyla da, kendilerini emniyette hissedecekleri farklı bir yere gitmelerine yol açabilir.

Kurumlar Arası İşbirliği İçerisinde Hareket Etmek

- ❖ Bu anlamda, geniş kitlelerin katılımı ve işbirliğiyle suçların işlenmesinde etkili olan unsurların tespit edilmesi ve ortadan kaldırılması, suçların işlenmesinin

zorlaştırılması, potansiyel mağdurların güçlendirilmesi yönünde fiziksel önlemlerin alınması sağlanmalıdır.

❖ Bu amaç doğrultusunda örnek olarak:

1. Bir ilde suç sorunuyla mücadele ederken suçun nedenlerinin, suçun işlenmesini kolaylaştıran unsurların tespit edilmesi ve buna yönelik çözüm yollarının geliştirilmesi konusunda polis, il özel idaresi, sanayi ve ticaret odası ve üniversiteler;
2. Bir yerleşim yerinde vatandaşların kendilerini güvende hissetmeleri, potansiyel suçluların caydırılması noktasında gece aydınlatmasının yeterli seviyede olmasını sağlamak hususunda polis, belediye ve elektrik idaresi;
3. Sokak çocuklarını suç mağduru ve sanığı olmaktan korumak için polis, belediye ve sosyal hizmetler;
4. Sporda şiddetin önlenmesine yönelik olarak polis, gençlik ve spor, kulüpler, federasyon ve ilgili diğer birimler birlikte işbirliği ve koordinasyon içinde hareket etmek zorundadır.

SUÇUN YER DEĞİŞTİRMESİ

- ❖ Dolayısıyla, suç önleminin bu yönüne doğrudan hitap eden çalışma gerek sayı gerekse içerik olarak tatmin edici seviyede değildir.
  - ❖ Suçun yer değiştirmesi, farklı birçok suç önleme araştırma ve programında ele alınıp incelenmiştir.
  - ❖ Suçun yer değiştirmesi, suç önleme çalışmaları içerisinde dikkatle ele alınması gereken bir konudur.
  - ❖ Uygulamadaki örnekler yer değiştirmenin her bir şekliyle ilgili sınırlı veriler sunmaktadır.
  - ❖ Bunun başlıca nedeni, suç önleme çalışmalarının çoğunun bu konuya ek ve ikincil öneme sahip bir alan gözüyle bakmış olmalarıdır.
  - ❖ Bu programların asıl odak noktaları suç önleminin farklı yönleri olmuş ve bununla ilgili çalışmalar yapılırken az ve sınırlı bir dikkat de suçun yer değiştirmesine ayrılmıştır.
  - ❖ Bu alanda en göze çarpan konu, suçun bir bölgeden başka bir bölgeye kayması olmakla birlikte suçun yer değiştirmesi aşağıdaki altı farklı şekilde olmaktadır (Barron, 1991: 22):
1. Suç bölgesinde yer değiştirme.
  2. Suç zamanında yer değiştirme.
  3. Suç işleme yönteminde yer değiştirme.
  4. Suç hedefinde yer değiştirme.
  5. Suç çeşidinde yer değiştirme.
  6. Suçlu tipinde yer değiştirme.